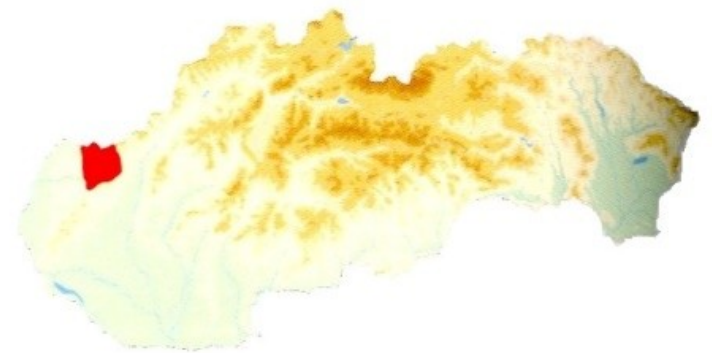

Myjavská pahorkatina

- Od 17. st. kopaničiarske osídlenie
- Vznik súvisel so sezónnymi obydliami na ťažko dostupných pozemkoch
- Vytváranie osád – z niektorých vznikli aj obce
- Názvy osád obvykle podľa mien pôvodných obyvateľov
- Kopanice zakladali prevažne miestni obyvatelia, menšia miera obyvateľstva účastná na kopaničiarskej kolonizácii aj z Moravy a zo strednej a severnej časti Trenčianska

Eudová architektúra v Sobotišti

- Typické kopaničiarske obce:
 - Vrbovce, Turá Lúka, Bukovec (Brančské panstvo)
 - Brezová pod Bradlom, Myjava, Stará Turá (Čachtické panstvo)

Konfesionálna príslušnosť:

- Evanjelická cirkev A.V.

▲ Múzeum Gazdovský dvor v Myjave-Turej Lúke, ukážky tradičných foriem života

- Málo výnosné roľníctvo
- Chov dobytky
- Remeselná výroba
- Samozásobiteľské hospodárenie
- Ovocinárstvo
- Práca s drevom, pálenie dreveného uhlia, predaj palivového dreva
- Výroba predmetov zo slamy, prútia a dreva a pradenie
- Na staroturských a lubinských kopaniciach výroba dreveného riadu - lyžice, soľničky, varechy, hračky
- Veľa podomových obchodníkov

- Krajné - známa čipkárka tradícia
- Vláčkové (tylové) čipky - od Myjavy po Nitru
- Súkenníctvo - najkvalitnejšie na území dnešného Slovenska
- Výroby plátna - špeciálne odvetvie bolo pytlíkárstvo (mlynské pytle)
 - Súčasťou výroby pytlíkárov aj tkanie vlnených šatiek pre náboženské potreby Židov
- Brezová pod Bradlom - spracovanie kože

▲ Na koči v Sobotišti

▼ *Myjavská čipkárka*

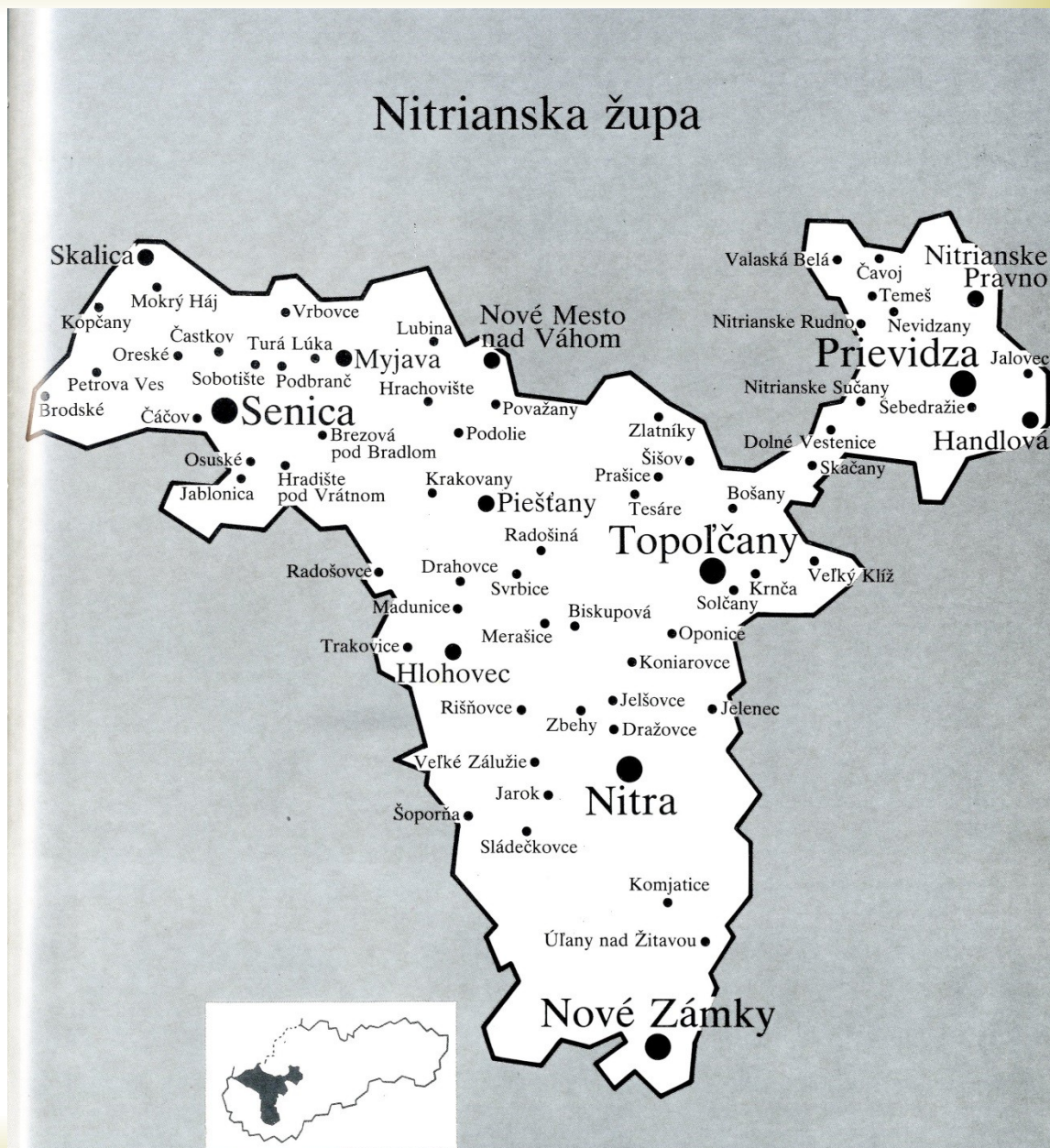

▼ *Múzeum M. R. Štefánika v Košariskách*

C. Územie pod Bielymi Karpatami - Myjavsko

11. Obce v údoliach Bielych Karpát, okolo mesta Myjava - odev známy ako myjavský: Brezová pod Bradlom, Bukovec, Hrašné, Jablonka, Košariská, Krajné, Turá Lúka, myjavské Kopanice, Podkylava, Podbranč, Priepastné, Rudník, Sobotište, Vrbové, Vrbovce
- Farebná striednosť, jemnosť vo výzdobe, veľkú úlohu zohral protestantizmus, málo výšiviek
12. Obce Bzince pod Javorinou, Kostolné, Lubina, Vaďovce a Višňové - v minulosti mnoho spoločných prvkov s výraznou susednou oblasťou na okolí Nového Mesta nad Váhom, teda Moravské Lieskové, Bošáca, Haluzice, Zemianske Podhradie atď. (Trenčianska stolica)

Ženský odev:

- ❖ Rubáč – z 2 častí, vrchné oplečko a sukne spodníka
- ❖ Rukávce – pôvodne z konopného plátna, neskôr i z miešaného konopno-bavlneného plátna
- ❖ po 1. sv. vojne aj z priesvitných materiálov so širšími rukávmi stiahnutými do volánu – tacla
- ❖ Kasanica – ovinovacia sukňa, z bieleho plátna alebo z konopného na žltu farbeného
- ❖ Barvenícke sukne – zošité sukne z farbiarčiny, z kartúnu a vlnených látok
- ❖ Zásterka – pracovná zásterka, z domáceho konopného plátna
- ❖ Fertuch/fertoch – široká, jednofarebná – tmavomodrá, čierna i bledomodrá, na pracovný deň i na sviatok
- ❖ Sviatočná a obradová – biela zásterka
- ❖ Prucel/brucel – jednofarebný (čierny, tmavomodrý, strednomodrý a zelený) – zamat, súkno, glot, brokát, ladila sa farba živôtika so zásterou okrem zeleného živôtika
- ❖ Štvorcová plachta – do kostola, mesta, v zlom počasí
- ❖ Kožuch – trojštvrťový, z bielej barančiny
- ❖ Mentieka – drahšia sviatočná súčasť odevu, barančinou podšitý tmavomodrý súkenný kabát
- ❖ Ratín/ratinovica – krátky kabát z tenkého kupovaného súkna
- ❖ Kacabaja – tmavý kabtik z čierneho materiálu
- ❖ Jopka a blúzka – vývojovo poslednou časťou vrchného odevu
- ❖ Dievčenský i ženský účes rovnaký – vlasy sa predelili pútcom, dva vrkoče obkrútili „natuho“, obtočili okolo hlavy, nad čelom prekrížili a koncom tkaníc ich v zátylí zviazali
- ❖ Vydaté si na vrkoče položili čepiec

Mužský odev:

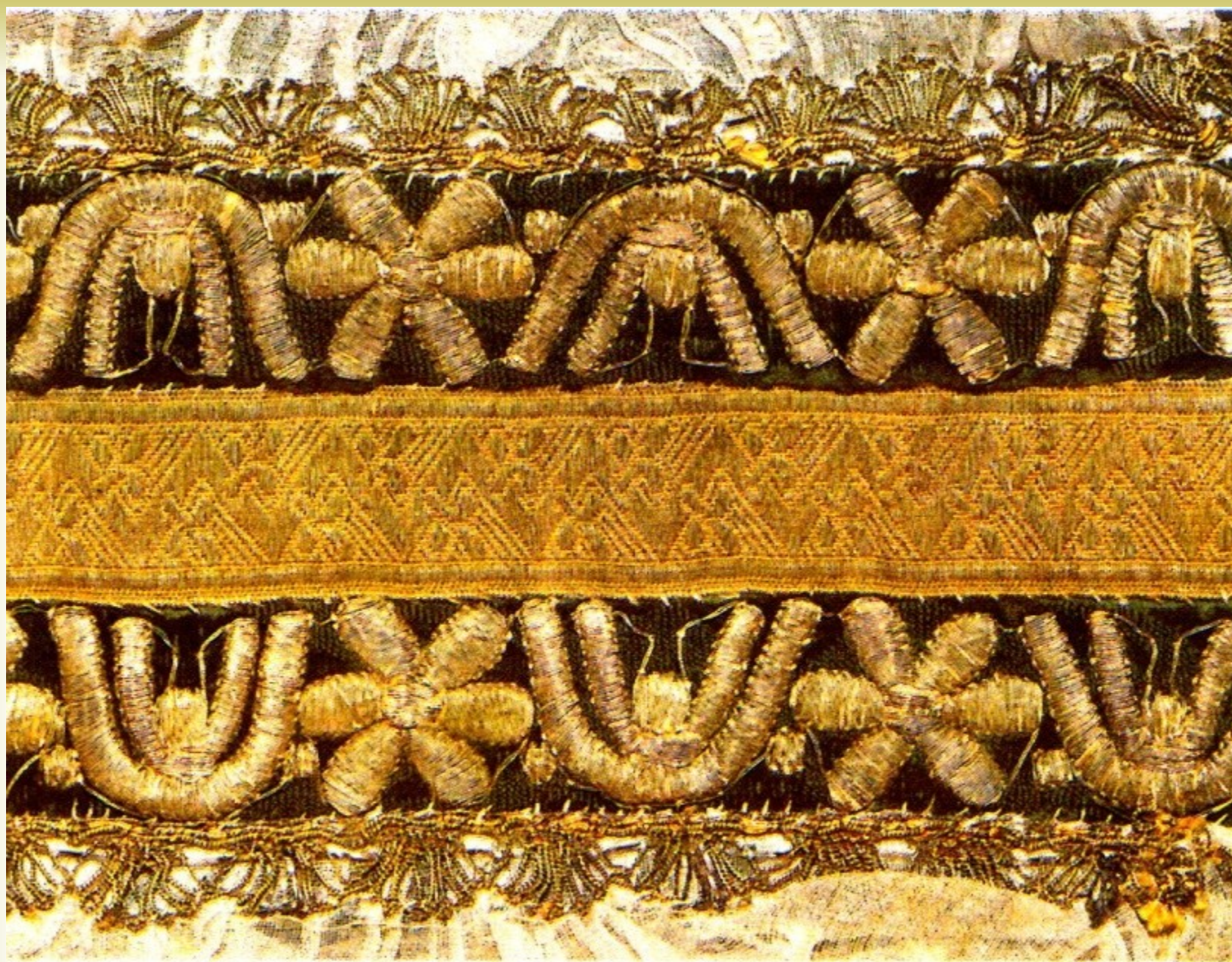
- ❖ Košela – staršia z domáceho plátna
- ❖ Gace/gate – plátenné nohavice z domáceho konopného plátna, v lete aj ako vrchný odev, v zime ako spodný pod súkenné nohavice
- ❖ Hunové nohavice – súkenné, najstaršie boli biele, už koncom 19. st. aj tmavomodré (len starší muži) a bledomodré, nohavice mali dva rázporky olemované harasovou šnúrou
- ❖ Zásterka – z konopného plátna, ku gatiam, sivatočné zástery z modrého molina
- ❖ Kamizol – vesta, siahala pod pás, z tmavomodrého súkna
- ❖ Na zimu 2 druhy kožuchov:
 - Biely, dlhý, po kolená siahajúci
 - Do pásu priliehavý hnedý,
- ❖ Kabát – z domáceho bieleho súkna
- ❖ Ratín – kabát z jemnejšieho kupovaného súkna
- ❖ Halena – z bieleho súkna, rovná, po členky
- ❖ Ešte začiatkom 20. st. dlhé vlasy
- ❖ V zime čierne homoľovité baranice
- ❖ Širák – klobúk, čierny, malý, mládenci si dávali biele kosierky za klobúk

▼ Myjavský kroj

Ženský a dětský odev, Vrbovce

Výšivka na čepci, Brezová pod Bradlom

Tabuľka odevných súčastí: 1. sukňa, Šoporňa; 2. sukňa *kasanica*, Brezová pod Bradlom; 3. živôtik, Myjava; 4. živôtik, Petrova Ves; 5. živôtik, Častkov; 6. živôtik, Solčany; 7. ženská zástera, Šoporňa; 8. ženská zástera, Solčany

Ženy vo sviatočnom odeve, muž v halene, Turá Lúka

MFF 2011 Myjava FS Kopaničiar

<https://www.youtube.com/watch?v=W-V2iyHq2YI>

FS Brezová - Tance z Priepasného 1/2

<https://www.youtube.com/watch?v=VAeYU8Wur5A>

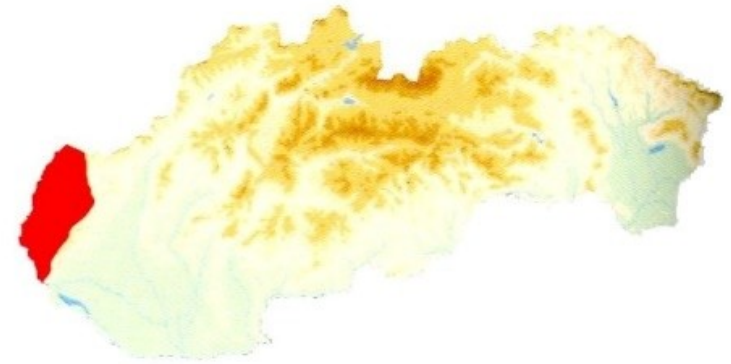
Svako Ragan - Myjavani

https://www.youtube.com/watch?v=CGPM_QoXGrk

Sváko Ragan 2 diel

<https://www.youtube.com/watch?v=aXFJE3EQ-58>

Záhorie

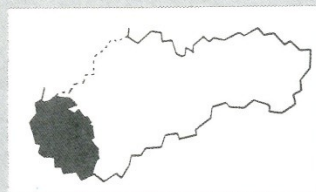

Nitrianska župa

Bratislavská župa

- Na západe vymedzuje štátna hranica (rieka Morava), na východe pohorie Malé Karpaty
- Väčšia časť územia tvorí Záhorská nížina – delí sa na Chovjnickú pahorkatinu a Borskú nížinu
- V 8. storočí súčasťou Moravského kniežatstva, neskôr ležalo v centre Veľkej Moravy
- V 11. a 12. st. na územie dosídlení Sikuli a Plavci (Kumáni)- strážne etnikum na pohraničí – odtiaľ názvy niektorých obcí, napr. Sekule, Plavecký Štvrtok, Stráže
- Južná časť súčasťou Bratislavskej stolice
- Severná časť súčasťou Nitrianskej stolice

▲ Dom so slamenou strechou v Borskom Mikuláši

Kolonizácie:

- Chorvátski prisťahovalci v 16.st.
- Nemecká kolonizácia
- Habáni – ako remeselníci nemeckého etnika, náboženská skupina
- Nemeckí drevorubači – Huncokári
- Srbi – rod. Bakičovcov

▼ Habánska keramika

Etnická príslušnosť:

- Takmer homogénne slovenské obyvateľstvo (asimilácia kolonistov)
- Rómska populácia

Konfesiónálna príslušnosť:

- Rímsko-katolícka cirkev
- Anabaptisti boli rekatolizovaní
- Evanjelická cirkev A.V. – hlavne sever

- Habáni: džbánkarstvo, nožiarstvo, kováčstvo, stolárstvo, obuvníctvo, pytlíkárstvo, sitárstvo, murárstvo
- Hlavným zamestnaním bolo roľníctvo
- V najúrodnejšej časti pestovali zeleninu (hlavne kapustu)
- Chov dobytky a oviec (oblasť Holíča a Šaštína)
- Pestovanie konope
- Okolie Skalice a Holíča – známa vinohradnícka oblasť
- 1743 – v Holíči vzniká manufaktúra na výrobu fajansy, porcelánu a kameniny

▲ Husári v Hlbokom

- Manufaktúra na výrobu bavlnenej tkaniny – šaštínska katrúnka, 1763
 - Výstavba ciest, zalesnenie pieskových dún na spevnenie pôdy
- Skalica – stredisko remeselnej výroby a taktiež kultúrne centrum
 - Tlačiareň škarniclovsko-teslíkovská
 - 1910 – Družstvo pre speňaženie domáceho ľudového priemyslu v Skalici (Výšivkárske družstvo)
- Zač. 20. st. vysťahovalectvo do Ameriky
- Pracovné príležitosti v Rakúsku
- Ťažba vápenca v kameňolomoch

▲ Ľudové domy v Bratislave-Záhorskej Bystrici

▼ Najväčšia zachovaná habánska pec na keramiku v Múzeu F. Kostku v Stupave

▼ Veterný mlyn v Holíči

▼ *Sekule v prvej polovici 20. storočia*

▲ *Secesný pôvodne Spolkový dom v Skalici s maľovaným priečelím postavený v roku 1905*

▲ *Kroj z Mokrého Hája*

SERED online

Kátov

Tabuľka odevných súčastí: 1. mužská košeľa, Čáčov; 2. vesta, Drahovce; 3. mužská košeľa, Osuské; 4. vesta, Osuské; 5. mužská košeľa, Drážovce; 6. vesta, Solčany

Muž a žena z Jablonice, zač. 20. stor.

Tabuľka odevných súčastí: 1. sukňa, Šoporňa; 2. sukňa *kasanica*, Brezová pod Bradlom; 3. živôtik, Myjava; 4. živôtik, Petrova Ves; 5. živôtik, Častkov; 6. živôtik, Solčany; 7. ženská zástera, Šoporňa; 8. ženská zástera, Solčany

Ženský sviatočný odev, Jablonica

Dievčatá vo sviatočnom odevu, Čáčov

Výšivka na rukávcoch, Jablonica

Tabuľka odevných súčastí: 1. rukávce, Rybany; 2. rukávce, Šoporňa; 3. nohavice, Solčany; 4. rukávce, Solčany; 5. čepiec, Čáčov; 6. čepiec, Brezová pod Bradlom; 7. živôtik, Drahovce; 8. ženský kabátik *kacabaja*, Podolie

Výšivka na rukávcoch, Jablonica

Výšivka na rukávcoch, Jablonica

Výšivka na rukávcoch, Osuské

Výšivka na rukávcoch, Osuské

Bratislavská stolica - Dolné Záhorie

4. Obce v juhozápadnej časti Slovenska - Záhorie - Borinka, Záhorská Bystrica, Devín, Dúbravka, Gajary, Jablonové, Jakubov, Kostolište, Kuchyňa, Láb, Lamač, Lozorno, Marianka, Borský Mikuláš, Pernek, Borský Peter, Plavecký Peter, Plavecké Podhradie, Rohožník, Sološnica, Studienka, Stupava, Suchohrad, Plavecký Štvrtok, Devínska Nová Ves, Záhorská Ves, Vysoká, Zohor
5. Obce Moravský Ján, Sekule, Závod
 - Spoločné prvky so susednou trnavskou oblasťou

Bratislavská župa

Ženský odev:

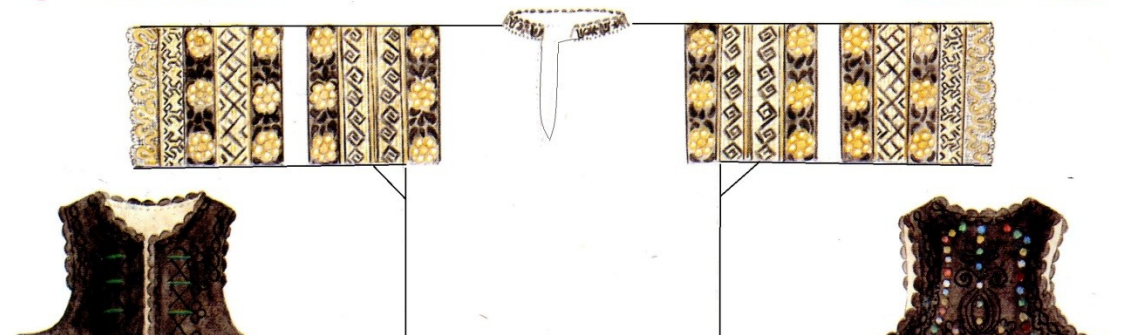
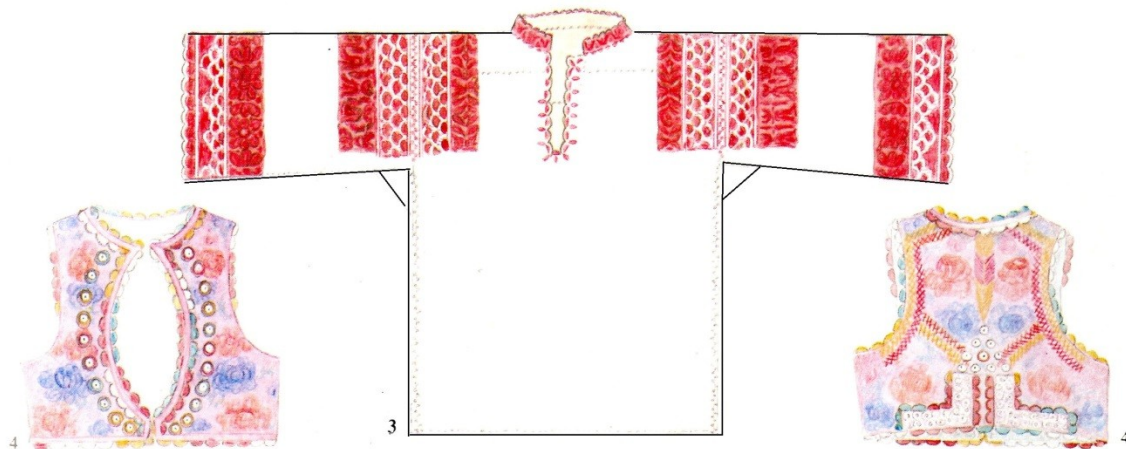
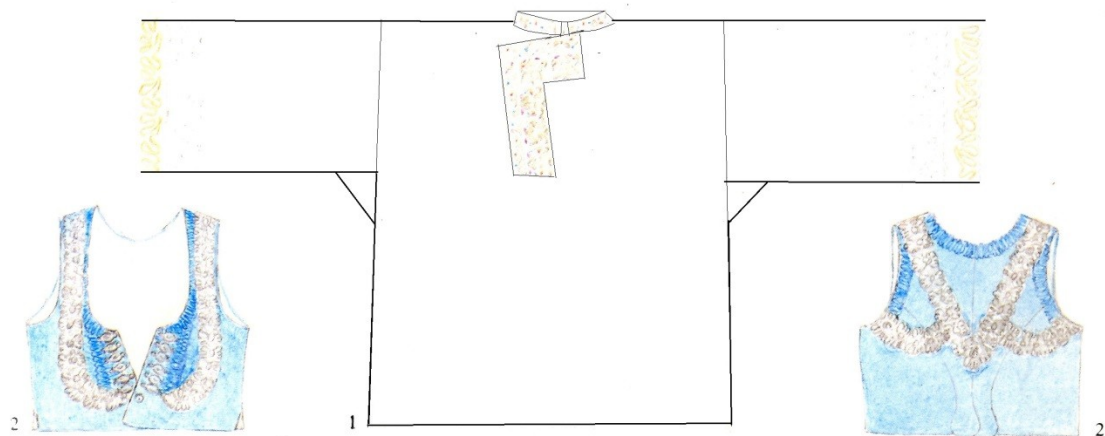
- ❖ Spodník - rubáč, domáce konopné plátno, z dvoch častí - oplečko a rubáč (sukňa)
- ❖ Škrobenica - spodná sukňa na rubáči, kupované bavlnené plátno
- ❖ Rukávce - z konopného plátna, neskôr z kupovaného
- ❖ Taclové rukávce - z jemného batistu, sviatočné
- ❖ Krézel
- ❖ Barvenícka sukňa - najstaršia
- ❖ Ripsové sukne - z tenkej potlačenej bavlnenej tkaniny, sviatočná
- ❖ Kromrážka - súkenná sukňa, na sobáš, veľké sviatky
- ❖ Pruclek - živôtik, hodvábný satén, na všedný deň z kanafasu
- ❖ Záscera - najstaršie z konopného plátna bez výšivky, novšie z kupovaných látok, široká skladaná zástera - fjertoch
- ❖ Rekl - krátky priliehavý kabátik
- ❖ Kacabajka - zač. 20. st., súkno, štof
- ❖ Jupka - miesto rukávčov ako blúza, krtún, farbiarčina, kašmír, štof
- ❖ Kožuch - z bielej ovčiny, lemovaný čiernou barančinou, po kolená
- ❖ Mentík - kožuch z modrého súkna podšitý kožušinou
- ❖ Účes vydatých a slobodných vo všedný deň rovnaký - vlasy rozdelené pútcou, dva vrkoče, vpletené šnúrkou a vrkoče okrútené okolo hlavy
- ❖ Účes na sviatky odlišný, čepiec bol sviatočnou súčasťou

Mužský odev:

- ❖ Košela - na pracovný deň konopná
- ❖ Novšie košele - na pleci a na zápästí nariadené a všité do manžety, nosili sa ku gatiam, vykasané, bez vesty
- ❖ Sviatočné košele - strihovo sa neodlišovali od konopných
- ❖ Gace - z konopného plátna, po členky, nosili v lete ako vrchné oblečenie
- ❖ Nohavice - bledomodré súkenné, v zime, dva rázporky s bielym batistovým ručníčkom
- ❖ Záscera - nosili len ku konopným gatiam, staršie zo súkna, modrej farby, novšie z modrého kartúnu
- ❖ Pruclek - vesta, len sviatočným oblečením, na bielej vyšívanej košeli, z hodvábného saténu alebo bodkovaného kartúnu, krátka do pol chrbta
- ❖ Jankl - sviatočný krátky kabátik, z tenšieho modrého súkna
- ❖ Halina - dlhý biely súkenný kabát
- ❖ Vlasy - v minulosti na pútec, starci vlasy po pleciah
- ❖ Širáč - čierny, so zaguleným dĺžkom, dohora zdvihnutá strieška

Manželia z Lábu

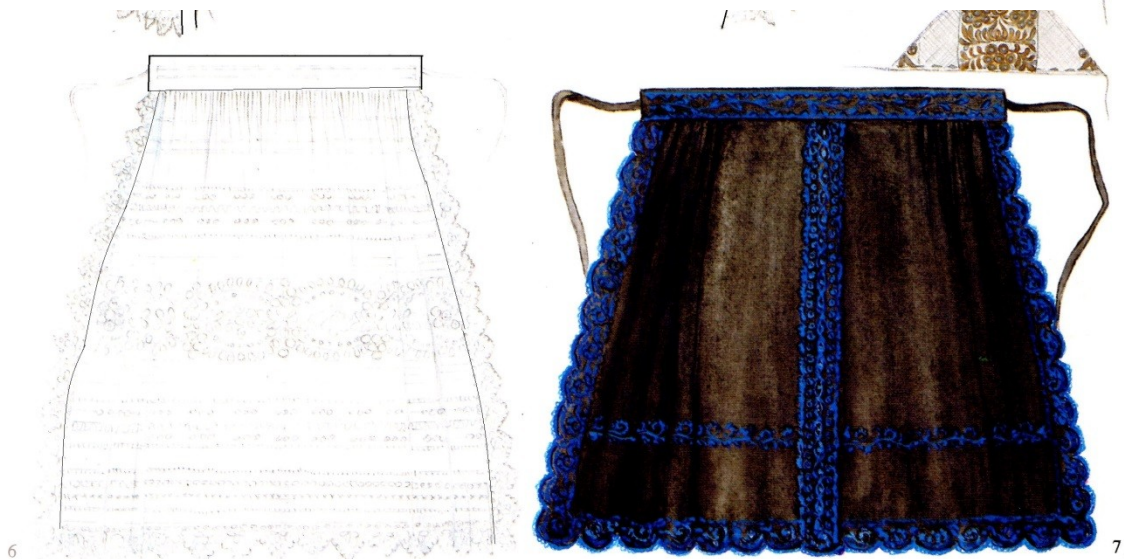

6 Tabuľka odevných súčastí: 1. mužská košeľa, Viničné; 2. živôtik, Záhorie; 3. mužská košeľa, okolie Trnavy; 4. vesta, okolie Trnavy; 5. mužská košeľa, okolie Trnavy; 6. vesta, okolie Trnavy

Tabuľka odevných súčastí: 1. rukávce, Vajnory; 2. *rubáč*, okolie Trnavy; 3. rukávce, Čataj; 4. rukávce, Vysoká; 5. čepiec, okolie Trnavy; 6. ženská zástera, Láb; 7. ženská zástera, okolie Trnavy

Výšivka zo ženskej zástery, Záhorie

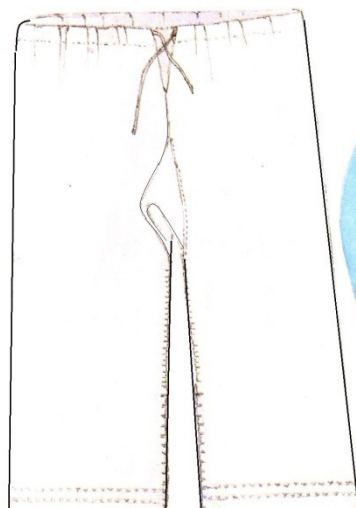

Mládenec vo sviatočnom odev, Studienka

Ženský a mužský sviatočný odev, Závod

3 Tabuľka odevných súčastí: 1. živôtik, okolie Trnavy, datovaný 1795; 2. živôtik, Pezinok; 3. gate, okolie Trnavy; 4. mužský kabátik *jankl*, Kostolište; 5. nohavice, okolie Trnavy; 6. ženská mentieka, okolie Trnavy

FS Skaličan Skalica

<https://www.youtube.com/watch?v=M3M2hdLFy0I>

ĽH Skaličan,8 1 2011

<https://www.youtube.com/watch?v=ADtmOALpdpg>